מבוא להסתברות

פרק 29 - פונקציה יוצרת מומנטים

תוכן העניינים

1. כללי 1

פונקציה יוצרת מומנטים:

רקע:

פונקציה יוצרת מומנטים של משתנה מקרי כלשהו מוגדרת להיות: $M_X(t)=E\left(e^{tx}\right)$.

אם מדובר במשתנה מקרי בדיד, הפונקציה יוצרת המומנטים תהיה:

$$M_X(t)=E\left(e^{t\,X}\right)=\sum_k e^{tk}\cdot P(X=k)$$.

אם מדובר במשתנה מקרי רציף, פונקציית יוצרת המומנטים תהיה:

$$M_X(t)=E\left(e^{t\,x}\right)=\int_x e^{tx}\cdot f(x)\,dx$$.

המומנט מסדר n מוגדר להיות: $E\left(X^n\right)$.

מומנט מסדר n של משתנה מקרי X מתקבל מהנגזרת ה-nית לפי t של פונקציית יוצרת המומנטים $M_X(t)$ בנקודה שבה $t=0$. כלומר: $M_x^{(n)}(t)|_{t=0}=E\left(X^n\right)$.

משפט:

קיימת התאמה חד-חד-ערכית בין משתנה מקרי לבין פונקציית יוצרת המומנטים שלו.

תזכורת מתמטית לנגזרות:

$$\left(x^n\right)'=nx^{n-1}$$

$$\left(k\cdot f(x)\right)'=k\cdot f'(x)$$

$$\left(a^x\right)'=a^x\cdot\ln a$$

$$\left(e^x\right)'=e^x$$

$$\left(\log_a x\right)'=\frac{1}{x\ln a}$$

$$\left(\ln x\right)'=\frac{1}{x}$$

© כל הזכויות שמורות לברק קנדל

$$\left(\frac{1}{x}\right)' = -\frac{1}{x^2}$$

$$(k)' = 0$$

$$(f(x) \pm g(x))' = f'(x) \pm g'(x)$$

$$(f(x) \cdot g(x))' = f'(x)g(x) + g'(x)f(x)$$

$$\left(\frac{f(x)}{g(x)}\right)' = \frac{f'(x)g(x) - g'(x)f(x)}{(g(x))^2}$$

$[f(g(x))]' = f'(g(x)) \cdot g'(x)$ - כלל שרשרת

דוגמה (פתרון בהקלטה):

הראו שהפונקציה יוצרת המומנטים של ההתפלגות המעריכית: $X \sim \exp(\lambda)$,

היא: $\frac{\lambda}{\lambda - t}$. מצאו את המומנט הראשון והמומנט השני של ההתפלגות.

© כל הזכויות שמורות לברק קנדל

שאלות:

1) נתונה פונקציה ההסתברות הבאה למשתנה מקרי בדיד.

א. מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים.

ב. מצאו את התוחלת על סמך סעיף א'.

X	1	2	3
$P(X)$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{6}$

2) מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים של התפלגות הבינומית: $X \sim B(n,p)$,
ומצאו את המומנט הראשון והשני של הפונקציה.

3) מצאו את פונקציית יוצרת המומנטים של ההתפלגות הגיאומטרית: $X \sim G(P)$,
וחשבו את תוחלת של ההתפלגות מתוך פונקציית יוצרת המומנטים.

4) מצאו את פונקציית יוצרת מומנטים של התפלגות הפואסונית: $x \sim p(\lambda)$.
מצאו את המומנט הראשון והשני של ההתפלגות.

5) יהי X משתנה מקרי בעל פונקציית הצפיפות הבאה:

$$f(x)=\begin{cases} Ae^{-x} & 0 \le x \le 7 \\ 0 & \text{אחרת} \end{cases}.$$

א. מצאו את ערכו של A.

ב. מצאו את הפונקציה יוצרת המומנטים של X.

6) יהי X משתנה מקרי עם תוחלת 5 ושונות 16, ותהי $m_x(t)$ פונקציית יוצרת המומנטים של X. Y הינו משתנה מקרי עם פונקציית יוצרת מומנטים $m_y(t)$,
ונתון: $m_y(t)=t\cdot m_x(t)$.

חשבו את התוחלת והשונות של Y.

© כל הזכויות שמורות לברק קנדל

תשובות סופיות:

1) א. פונקציה יוצרת מומנטים: $\frac{1}{2}e^{t}+\frac{1}{3}e^{2t}+\frac{1}{6}e^{3t}$. ב. $1\frac{2}{3}$.

2) פונקציה יוצרת מומנטים: $\left(e^{t}\cdot p+1-p\right)^{n}$.

3) פונקציה יוצרת מומנטים: $\frac{e^{t}p}{1-e^{t}\cdot\left(1-p\right)}$.

4) פונקציה יוצרת מומנטים: $e^{\lambda\left(e^{t}-1\right)}$.

5) א. $\frac{1}{1-e^{-7}}$. ב. פונקציה יוצרת מומנטים: $\frac{e^{7}}{e^{7}-1}\cdot\frac{e^{7(t-1)}-1}{t-1}$.

6) תוחלת: 1, שונות: 9.

© כל הזכויות שמורות לברק קנדל

נספחים:

התפלגות	פונקציית צפיפות $f(X)t$	פונקציית התפלגות מצטברת $f(X)t$
אחיד $U(a,b)$	$f_x(t)=\begin{cases}\frac{1}{(b-a)} & a\le t\le b\\ 0 & else\end{cases}$	$f_x(t)=\begin{cases}0 & t<0\\ \frac{t-a}{b-a} & a\le t\le b\\ 1 & t<b\end{cases}$
מעריכי $\exp(\lambda)$	$f_x(t)=\begin{cases}\lambda e^{-\lambda t} & t\ge 0\end{cases}$	$f_x(t)=\begin{cases}1-e^{-\lambda t} & t\ge 0\\ 0 & else\end{cases}$
נורמלית $N(\mu,\sigma^2)$	$f_x(t)=\frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma^2}}e^{-\frac{(t-\mu)^2}{2\sigma^2}}$	$\phi\left(\frac{t-\mu}{\sigma}\right)$

התפלגות	$E(X)$	$VAR(X)$	$M_X(t)$
אחיד $U(a,b)$	$\frac{b-a}{2}$	$\frac{(b-a)^2}{12}$	$\frac{e^{t\,b}-e^{t\,a}}{t(b-a)}$
מעריכי $\exp(\lambda)$	$\frac{1}{\lambda}$	$\frac{1}{\lambda^2}$	$\frac{\lambda}{\lambda-t}$
נורמלית $N(\mu,\sigma^2)$	μ	σ^2	$e^{\mu t+\frac{\sigma^2 t^2}{2}}$

© כל הזכויות שמורות לברק קנדל

משתנה מקרי	משמעות	$P_X(x)$	$E(x)$	$Var(x)$	$M_X(t)$
בינומי $Bin(n,p)$	חוזרים באופן בלתי תלוי על אותו ניסוי ברנולי n פעמים: P ההסתברות להצלחה. $1-P=q$ ההסתברות לכישלון X - מספר ההצלחות	$\binom{n}{x}p^x q^{n-x}$ $x=0,1,...,n$	$n\cdot p$	$n\cdot p\cdot q$	$\left[pe^t+q\right]^n$
גיאומטרי $G(P)$	חוזרים באופן בלתי תלוי על אותו ניסוי ברנולי עד ההצלחה הראשונה. X - מספר ניסויים עד הצלחה ראשונה.	pq^{x-1} $x=1,2,...,\infty$	$\frac{1}{p}$	$\frac{q}{p^2}$	$\frac{pe^t}{1-qe^t}$
פואסוני $Pois(\lambda)$	X - מספר ההופעות בילידת זמן. מ"מ המקבל ערכים $0,1,...,\infty$.	$e^{-\lambda}\frac{\lambda^x}{x!}$	λ	λ	$e^{\lambda(e^t-1)}$